

2007-09-24

Repetition

- Första lagen: $\Delta E = Q + W$, $dE = \delta Q + \delta W$.
- Mikrotillstånd och makrotillstånd: P_r : sannolikhet för ett mikrotillstånd r .
- Entropi: $S = -k \sum_r P_r \ln P_r$.
- Mikrokanonisk fördelning: för slutet system i jämvikt är alla tillgängliga tillstånd lika sannolika, dvs $P_r = 1/\Omega$ där Ω är antalet tillstånd. $\Rightarrow S = k \ln \Omega$.
- Andra lagen: $\Delta S \geq 0$ för ett slutet system. S är maximal i jämvikt.
- Kanonisk fördelning: för ett system vid temperatur T :

$$P_r = \frac{1}{Z} e^{-\beta E_r}, \quad \beta = \frac{1}{kT}, \quad Z = \sum_r e^{-\beta E_r}$$

EXEMPEL: Två-nivå-system, mikroskopisk frihetsgrad som kan ha energi ε eller $-\varepsilon$. (T.ex. spinn för en lokaliserad elektron.) Omgivningen verkar som ett värmebad vid temperaturen T . Två möjliga tillstånd, $r \in \{1; 2\}$ med $E_1 = \varepsilon$ och $E_2 = -\varepsilon$:

$$P_r = \frac{1}{Z} e^{-\beta E_r}, \quad Z = \sum_r e^{-\beta E_r} = e^{-\beta\varepsilon} + e^{\beta\varepsilon} = 2 \cosh \beta\varepsilon$$

Medelenergi:

$$\bar{E} = \sum_r E_r P_r = \frac{1}{Z} (\varepsilon e^{-\beta\varepsilon} - \varepsilon e^{\beta\varepsilon}) = \frac{-2\varepsilon \sinh \beta\varepsilon}{Z} = -\varepsilon \tanh \beta\varepsilon$$

$$\bar{E} = -\frac{\partial \ln Z}{\partial \beta} = -\varepsilon \frac{\sinh \beta\varepsilon}{\cosh \beta\varepsilon} = -\varepsilon \tanh \beta\varepsilon$$

Termodynamiska identiteten.

$$dE = T dS - P dV$$

Tryck-volym-arbete:

$$\delta W \geq -P dV$$

(likhet om processen är kvasistatisk)

$$\Rightarrow dS \geq \frac{\delta Q}{T}$$

(likhet om kvasistatiskt / reversibelt).

EXEMPEL. En gastub med 1 mol luft vid 0°C hålls i ett rum vid 20°C. Hur mycket har entropin ökat när jämvikt uppnåtts? ΔS beror inte på väg:

$$\Delta S = \int_{T_0}^{T_1} \frac{\delta Q}{T} = \left[\text{vid konstant volym} \right] \delta Q = C_V dT = C_V \ln \frac{T_1}{T_0}$$

(vi har antagit $C_V = \text{konstant}$).

Omgivningen (reservoaren): $\Delta S_{\text{res}} = -Q/T =$

$$= \left[Q = \int_{T_0}^{T_1} C_V dT = C_V(T_1 - T_0) \right] = -C_V \frac{T_1 - T_0}{T_1}$$

$$\Delta S_{\text{tot}} = \Delta S + \Delta S_{\text{res}} = C_V \left(\ln \frac{T_1}{T_0} - 1 + \frac{T_0}{T_1} \right) \geq 0$$

Tillgänglighet: i omgivning med tryck P_0 och temperatur T_0 sker förändringar så att tillgängligheten minskar. $\Delta A \leq 0$ där $A = E + P_0 V - T_0 S$.

Helmholtz' fria energi $F = E - TS$.

Givet $\Delta V = 0, \Delta T = 0, T = T_0$, då gäller $\Delta F \leq 0$.

Gibbs fria energi: $G = E + PV - TS$.

Om $\Delta P = 0, \Delta T = 0, P = P_0, T = T_0$. Då gäller $\Delta G \leq 0$, G minimum i jämvikt.